

TietosuojaValtuutetun toimiston lausunto

Valtiovarainministeriö on pyytänyt tietosuojaValtuutetun toimiston lausuntoa valtiovarainministeriön asetuksesta eräiden hallinnon yhteisten sähköisen asioinnin tukipalveluiden tuottamisesta. Kyseinen asetusmuutosesitys liittyy datanhallinta-asetuksen 2 luvun kansalliseen täytäntöönpanoon ja koskee datanhallinta-asetuksen 7 artiklan (toimivaltainen elin) ja 8 artiklan (keskitetty tietopiste) mukaisten kansallisten viranomaisten asettamista.

TietosuojaValtuutetun toimisto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

7 artiklan mukainen toimivaltainen elin

Datanhallinta-asetuksen 2 luvussa säädetään julkisen sektorin elinten hallussa olevan tiettyjen suojatun datan luokkien, kuten henkilötietojen, asettamisesta saataville uudelleen käyttöä varten. Datan suojatun luonteen säilyttäminen voi kuitenkin vaatia erityistä teknistä asiantuntemusta, jollaista julkisen sektorin elimellä ei välttämättä ole. Tämän vuoksi datanhallinta-asetuksessa on säädetty veloitteesta nimetä yksi tai useampi toimivaltainen elin tukemaan julkisen sektorin elimiä. Tukea annettaisiin julkisen sektorin elimen pyynnöstä.

Datanhallinta-asetuksen mukaan tekninen tuki voisi tarkoittaa muun muassa turvatun käsittely-ympäristön tarjoamista tietojen uudelleenkäyttöä varten, ohjausta tiedon jäsentämiseksi ja tallentamiseksi helposti saatavilla olevaan muotoon, tukea tiedon pseudonymisoinniseksi ja sen varmistamiseksi, että käsittelyssä säilytetään tehokkaasti tietojen yksityisyyden suoja, luottamuksellisuus, eheys ja saatavuus mukaan lukien tekniikat henkilötietojen anonymisoinniseksi, yleistämiseksi, poistamiseksi ja satunnaistamiseksi, tai muut yksityisyyttä suojaavat uusimmat huipputason menetelmät.

Esityksen mukaan kyse olisi yleisestä datanhallinta-asetuksen 7 artiklan mukaisesta toimivaltaisesta elimestä, jollaista ei vielä kansallisesti ole. Esityksen sivulla 6 todetaan, että ehdotettavalla valtiovarainministeriön asetuksella säädettäisiin niistä toimivaltaisen elimen tehtävistä, jotka eivät edellytä julkisen vallan käyttämistä tai joista ei ole säädetty tarkemmin muussa lainsäädännössä. TietosuojaValtuutetun toimiston käsityksen mukaan esityksessä säädettäisiin siis lähtökohtaisesti vain datanhallinta-asetuksen 7 artiklan edellyttämästä vähimmäistasosta. Esityksen perusteella toimivaltaisen elimen tehtävät vaikuttaisivat rajautuvan lähinnä teknisen, toiminnallisen ja juridisen neuvonnan antamiseen, eikä tehtäviin sisältyisi esimerkiksi tietoturvallisen käyttöympäristön tarjoamista.¹ Esityksellä ei myöskään mahdollistettaisi datanhallinta-asetuksen 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua toimivaltaisen elimen oikeutta myöntää tai evätä pääsyä uudelleen käytettävään dataan, koska tällaisessa on kyse julkisen vallan käytöstä, joka edellyttäisi laintasoista sääntelyä.

¹ Datanhallinta-asetuksen johdanto-osan 26 perustelukappaleen perusteella toimivaltaisen elimen ei tarvitsisi itse ylläpitää turvattua käsittely-ympäristöä, vaan olisi riittävää esimerkiksi antaa neuvontaa parhaista käytännöistä ja teknisistä keinoista turvallisen käsittely-ympäristön saataville asettamiseksi.

Esityksen mukaan toimivaltaisen elimen tukipalvelutehtävä säädettäisiin Tilastokeskukselle. Tietosuojavaltuutetun toimisto pitää Tilastokeskusta tarkoituksenmukaisena ja sopivimpana tahona kyseiseen tehtävään. Tehtävä liittyisi keskeisesti yleisen neuvonnan antamiseen ja koskisi kaikkia datanhallinta-asetuksessa määriteltyjä suojatun datan luokkia. Kyse ei siis olisi ainoastaan esimerkiksi henkilötietojen suojaamiseen liittyvästä neuvonnasta, vaan tuki kattaisi laajemmin myös kaupallisen ja tilastollisen luottamuksellisuuden sekä kolmansien osapuolten teollis- ja tekijänoikeuksien piiriin kuuluvat tiedot. Tilastokeskuksella on osaamista suojatun datan käytöstä ja käyttöön asettamisesta tietoturvalisessä käsittely-ympäristössä, jota kautta sillä on lähtökohtaisesti hyvät edellytykset tähän liittyvän yleisen tuen ja neuvonnan antamiseen.

Tietosuojavaltuutetun toimisto toteaa tässä yhteydessä henkilötietojen uudelleen käytön osalta yleisesti seuraavaa. Henkilötiedot on tietosuoja-asetuksen 5 artiklan mukaan kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten. Henkilötietojen käsittelyssä lähtökohtana on, että tietoa saa käyttää vain siihen tarkoitukseen, johon se on alun perin kerätty (*käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate*). Henkilötietoja voi käyttää muuhun tarkoitukseen, jos uusi käyttötarkoitus sopii yhteen alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa. Yleisen edun mukaista arkistointia, tieteellistä tutkimusta ja tilastointia ei katsota yhteensopimattomiksi alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa. Alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa yhteensopimaton käsittely edellyttää rekisteröidyn suostumusta tai asiaa koskevaa lainsäädäntöä.

Tietosuojavaltuutetun toimisto pitää tärkeänä, että ehdotettu yleinen tukipalvelutehtävä, ei vaikuta jo olemassa olevaan sektorikohtaiseen sääntelyyn, joka koskee viranomaisten hallussa olevien tietojen uudelleenkäyttöä. Henkilötietojen toisiokäytön osalta keskeistä tällaista sääntelyä on annettu sosiaali- ja terveystietojen toissijaista käyttöä koskevassa laissa (toisiolaki) ja tähän liittyvä viranomaistehtävä on annettu Sosiaali- ja terveysalan tietolupaviranomaiselle (Findata). Findatalle on toisiolaissa säädetty ehdotettua toimivaltaisen viranomaisen tukipalvelutehtävää huomattavasti laajemmista tehtävistä. On tärkeää, ettei Tilastokeskukselle esitetty tehtävä ole ristiriidassa Findatan laajemman tehtävänkuvan kanssa. Toisiolaissa on kattavasti arvioitu siinä tarkoitettujen henkilötietojen käytön välttämättömyyttä ja suhteellisuutta tietosuoja-asetuksen 23 artiklan mukaisiin tavoitteisiin nähden ja säännelty selkeistä ja tarkkarajaisista menettelyistä henkilötietojen käytölle määriteltyihin toissijaisiin käyttötarkoituksiin. Toisiolaissa on muun muassa säädetty henkilötietojen käsittelystä tietoturvalisessä käyttöympäristössä, käyttöympäristön vähimmäisvaatimuksista, käyttöympäristön tietoturvalisyyden arvioinnista ja käyttöympäristöjen valvonnasta.

Tietosuojavaltuutetun toimisto kiinnittää huomiota siihen, että toimivaltaisen elimen rooli olisi julkisen sektorin elimiä tukeva ja avustava, eikä siihen liittyisi julkisen sektorin elimiin kohdistuvaa valvontaa. Datanhallinta-asetuksen 2 luvun osalta toimivalta valvoa asiaan liittyvää henkilötietojen käsittelyä kuuluisi tietosuojavaltuutetun toimistolle. Datanhallinta-asetuksen mukaan julkisen sektorin elin olisi henkilötietojen käsittelyn osalta rekisterinpitäjä ja vastaisi näin lopulta siitä, että henkilötiedot on tietojen uudelleen käytössä suojattu asianmukaisella tavalla ja että henkilötietojen käsittely uudessa käyttötarkoituksessa tapahtuisi tietosuoja-asetuksessa asetettujen reunaehtojen edellyttämällä tavalla.

Tietosuojavaltuutetun toimisto katsoo, että ehdotettu datanhallinta-asetuksen 7 artiklan vähimmäistason mukainen yleinen neuvontatehtävä on lähtökohtaisesti ehdotettavalla asetusmuutosehdotuksella toteutettavissa ja sinänsä perusteltu, koska myös asiaa taustoittaneessa työryhmän selvityksessä arvioitiin, etteivät julkisen sektorin elimet vielä merkittävässä määrin suunnittele asettavansa suojattua dataa uudelleenkäytettäväksi. Pidemmällä tähtäimellä on kuitenkin tarkemmin arvioitava ehdotetun sääntelyn riittävyttä, mikäli julkisen sektorin elimet haluavat asettaa suojattua dataa, kuten henkilötietoja, saataville nykyistä laajemmin.

Datanhallinta-asetuksen 8 artiklan mukainen keskitetty tietopiste

Datanhallinta-asetuksen 8 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltioiden tulee perustaa uusi toimielin tai käyttää olemassa olevaa toimielintä tai rakennetta niin sanottuna keskitettynä tietopisteenä. Keskitetty tietopiste toimisi yhteystahona datan uudelleenkäyttäjille.

Esityksen mukaan datanhallinta-asetuksen 8 artiklassa säädetty keskitetyn tietopisteen ylläpitotehtävä osoitettaisiin Digi- ja väestötietovirastolle. Esityksessä on katsottu, että Digi- ja väestötietovirastolla on parhaat edellytykset kyseisen tehtävän hoitamiseen ja keskitetty tietopiste olisi mahdollista toteuttaa osana sen nykyistä avoindata.fi - palveluportaalia.

Tietosuojavaltuutetun toimisto yhtyy edellä esitettyyn. Tietosuojavaltuutetun toimisto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että Digi- ja väestötietovirastolle esitetyn keskitetyn tietopisteen rooli ja tehtävänkuva sekä sen yhteydet alakohtaisiin tietopisteisiin, kuten Findatan tarjoamaan omaan palveluun, tulee olla selkeitä siten, ettei ehdotettavasta sääntelystä synny ristiriitaa suhteessa voimassa olevaan toisiolain sääntelyyn

Lausunnon antaja: Apulaistietosuojavaltuutettu Heljä-Tuulia Pihamaa ja asian esittelijä ylitarkastaja Riina Laitinen